

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/116/EK par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem"

COM(2008) 464 galīgā redakcija – 2008/0157 (COD)

(2009/C 182/07)

Ziņotājs: **GKOFAS KGS**

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 47. panta 2. punktu, 55. pantu un 95. pantu 2008. gada 4. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/116/EK par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem"

COM(2008) 464 galīgā redakcija – 2008/0157 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2009. gada 6. janvārī. Ziņotājs – GKOFAS kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 450. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 14. un 15. janvārī (14. janvāra sēdē), ar 115 balsīm par, 3 pret un 15 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 EESK aicina izveidot vienotu sistēmu, lai saskaņotu dalībvalstu tiesību aktus tādu muzikālo kompozīciju autortiesību aizsardzībai, kurās snieguši ieguldījumu vairāki autori, lai tādējādi izvairītos no problēmām autoratlīdzības pārrobežu pārdalē.

1.2 EESK arī aicina muzikālas kompozīcijas ar tekstu uzskatīt par vienotiem darbiem, kuru aizsardzības termiņš ir 70 gadi pēc pēdējā autora nāves.

1.3 Dalībvalstis autortiesību aizsardzības jautājumus bieži uztic daudzajām kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kas nozīmē, ka izmantotāji ir pakļauti un atbildīgi vairākām organizācijām pat par darbu, ko viņi ir saņēmuši kā pilnu, neizdotu un vienreizēju darbu, kas ir ierakstīts ar kāda līdzekļa palīdzību. Jāizstrādā noteikumi un skaidri jāparedz, ka šādā veidā ierakstītie darbi ir uzskatāmi par vienreizējiem, pilniem un nedalāmiem produktiem.

1.4 Jāizveido viena autortiesību pārvaldības struktūra, lai iekasētu atlīdzību un aizsargātu autortiesību subjektus. Tai vajadzētu būt vienīgajai organizācijai, kas atbildīga par atlīdzības iekasēšanu un attiecīgo summu nodošanu citām pastāvošām vai jaunizveidotām organizācijām, kas pārstāv autortiesību subjektus, lai izmantotājiem vajadzētu vienoties un slēgt līgumus nevis ar vairākām organizācijām, bet tikai vienu organizāciju.

1.5 EESK iesaka pagarināt izpildījumu ierakstu aizsardzības termiņu no 50 līdz 85 gadiem. Lai pastiprinātu centienus aizsargāt

anonīmus izpildītājus, kas kopumā atsakās no savām autortiesībām ierakstā, saņemot "taisnīgu atlīdzību" vai vienreizēju maksājumu, vajadzētu izstrādāt noteikumus, kas paredzētu, ka producentu pienākums ir atvēlēt vismaz 20 % no to ierakstu pārdošanas ienākumiem, ko viņi vēlas izmantot aizsardzības termiņa pagarinājuma laikā.

1.6 EESK iesaka izveidot izpildītāju, pirmām kārtām, mazpazīstamu izpildītāju fondu, jo populāriem izpildītājiem nekad nav problēmu noslēgt līgumus ar producentiem, lai saņemtu procentuālu summu no ierakstu pārdošanas.

1.7 EESK uzskata, ka vajadzētu noslēgt līgumus starp attiecīgajiem izpildītājiem un kolektīvā pārvaldījuma organizāciju pārstāvjiem, lai nodrošinātu autoratlīdzības legālu pārvaldību un iekasēšanu. Tādējādi kolektīvā pārvaldījuma organizācijas nevarētu iekasēt jebkādu summu tādu atsevišķu autortiesību subjektu vārdā, ar kuriem tām nav rakstiska līguma ar noteiktu darbības termiņu.

1.8 Šīm organizācijām vajadzētu būt bezpeļņas organizācijām un tām būtu jānodrošina pilnīga pārredzamība atlīdzības iekasēšanas un izmaksāšanas jautājumos, lai garantētu resursu atbilstošu sadali.

1.9 EESK tomēr pauž bažas, ka ieņēmumi no sekundāriem ienākumu avotiem uzliek pārlietu lielu slogu tiem, kas atbildīgi par maksājumu. Konkrētāk runājot, Kopienas līmenī ir jāprecizē publisko radio vai televīzijā jēdziens un pēc tam tas jātransponē dalībvalstu tiesību aktos, paredzot, ka darba atkārtota atskaņošana un raidīšana ir iepriekš apmaksātu publisku izpildījumu raidīšana ar privātu līdzekļu palīdzību.

1.10 EESK uzskata, ka maksājuma apjomam jābūt taisnīgam no abu pušu proti, gan autortiesību subjektu, gan maksātāju, viedokļa. Jānodrošina skaidrība jautājumā par taisnīgu atlīdzību par izpildītājiem piederošo iznomāšanas tiesību nodošanu. Nav pieņemams, ka šajā jautājumā nav vienotu Kopienas noteikumu un tas ir atstāts dalībvalstu likumdevēju iestāžu ziņā, kas savukārt nodod atbildību kolektīvās pārvaldes organizācijām, kuras bieži nosaka netaisnīgu atlīdzību, kas nav pakļauta kontrolei.

1.11 EESK uzskata, ka ir jāprecizē, ka jēdziens "publiska izmantošana" nozīmē darba (darba ar skaņu, vizuāla darba, vai darba ar skaņu un vizuāliem attēliem) izmantošanu peļņas gūšanai, īstenojot uzņēmējdarbību, kur šāda izmantošana ir nepieciešama vai pamatojama.

1.12 Precīzāk ir jānorāda, vai darba izpildījums ir translācija, izmantojot aprīkojumu, vai tiešu saziņu (optiskie diski, magnētiskie viļņi (uztvērēji)). Šādos gadījumos atbildība (un izvēle) par publisko translāciju gulstas nevis uz gala izmantotāju, bet gan translācijas veicēju; tādējādi gala patērētājs nav darba izmantotājs, un uz viņu publiskās izmantošanas koncepts neattiecas.

1.13 Plašsaziņas līdzekļus nevar uzskatīt par galveno darba publiskošanas veidu, ja to translē tādās vietās kā restorāni, kafējnīcas, autobusi, taksometri utt., un šādā gadījumā tie ir jāatbrīvo no autoratlīdzības maksāšanas par darba translēšanu. Autoratlīdzību par ierakstiem jau ir samaksājuši to pircēji, kam ir tiesības tos atskaņot, izmantojot vadu vai bezvadu ierīces. Jāuzskata, ka, ierakstus klausoties radio, sabiedrība tos izmanto privātos nolūkos vai nu mājās, darbā, autobusā vai arī restorānā. Tā kā nav iespējams atrasties vienlaikus divās vietās, autoratlīdzību maksā patiesie izmantotāji, proti, radiostacijas.

1.14 Attiecībā uz profesionālām jomām, kurās mūzikai un/vai attēliem nav nozīmes ražošanas procesā, jānosaka izņēmumi. Runājot par jomām, kurās no uzņēmējdarbības viedokļa mūzikas vai attēlu pārraidei ir pakārtota nozīme, būtu jānosaka, ka jāmaksā mazāka atlīdzība, par kuras precīzu apjomu jāvienojas sarunās starp izmantotāju kolektīvās pārvaldes organizācijām un vienu autortiesību pārvaldes organizāciju.

1.15 EESK uzskata, ka jāizveido papildu fonds, kas darbotos kā kolektīvo pārvaldes organizāciju garantijas fonds un nodrošinātu, lai tās izpildītājiem maksātu atlīdzību arī tad, ja saskaras ar problēmām. Izpildītāju un ierakstu producentu savstarpējos līgumos jāiekļauj noteikums "izmanto vai zaudē", savukārt līgumos, kas aptver pagarināto laika posmu pēc sākotnējiem 50 gadiem, jāiekļauj princips "visu sākt no nulles".

1.16 EESK pauž īpašas bažas, ka Kopienas tiesību aktu vispārējais mērķis ir aizsargāt intelektuālā īpašuma un līdzīgas tiesības, neņemot vērā izmantotāju un galapatērētāju attiecīgās tiesības. Lai arī ir minēts, ka radošas, mākslinieciskas darbības un uzņēmējdarbību pārsvarā veic pašnodarbinātas personas un to darbība ir jāveicina un jāaizsargā, attiecībā uz patērētājiem šī pieeja netiek

piemērota. Tādēļ ir jānovērš atšķirības starp dalībvalstu tiesību aktiem, un sankcijas, ko piemēro par autoratlīdzības nemaksāšanu (ja tās pastāv), jāaizstāj ar administratīviem sodiem.

1.17 EESK atbalsta 3. panta 1. punkta grozījumu, vienlaikus norādot, ka jāiekļauj noteikums par 85 gadu aizsardzības termiņu. Komiteja uzskata, ka arī 3. panta 2. punkta otrajā un trešajā teikumā būtu jānorāda 85 gadu termiņš. EESK atzinīgi vērtē 5. punkta par direktīvas atpakaļejošo spēku iekļaušanu 10. pantā.

1.18 EESK aicina Komisiju ņemt vērā piezīmes un priekšlikumus, kuru mērķis ir uzlabot pastāvošo tiesas praksi, un aicina dalībvalstis ievērot direktīvu noteikumus un īstenot nepieciešamos likumdošanas pasākumus, lai tos pārņemtu dalībvalstu tiesību aktos.

2. Ievads.

2.1 Pašreizējā režīma, kas nodrošina aizsardzību 50 gadu garumā, pamatā ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/116/EK par autortiesību un izpildītāju blakustiesību aizsardzības termiņiem.

2.2 Turklāt priekšlikuma pamatojumā ir minēts, ka priekšlikums ietekmēs ne tikai labi pazīstamus māksliniekus, bet galvenokārt tos izpildītājus, kas ir nodevuši savas izņēmuma tiesības ieraksta producentam, saņemot vienreizēju maksājumu. Tādējādi šī pieeja, kad izpildītāji saņēma vienreizējus "taisnīgus" maksājumus par viņu ierakstu raidīšanu radio vai televīzijā, vairs netiks piemērota.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1 Atzinuma mērķis ir grozīt dažus Direktīvas 2006/116/EK dažus pantus, kas regulē izpildījumu un ierakstu aizsardzības perioda garumu, kā arī vērst uzmanību uz dažiem noteiktiem papildu pasākumiem un jautājumiem, lai efektīvāk varētu sasniegt atzinuma mērķus, proti, samazināt sociālās atšķirības starp producentiem, populāriem izpildītājiem un sesiju mūziķiem.

3.2 EESK pauž īpašas bažas attiecībā uz izpildītāju autortiesību un blakustiesību aizsardzību, it īpaši saistībā ar ierakstiem, un tādēļ iesaka viņiem nodrošināt minimālu atlīdzību pagarinātajā aizsardzības periodā.

4. Īpašas piezīmes.

4.1 Komisijas galvenā ideja ir pagarināt izpildītāju autortiesību aizsardzības termiņu.

4.2 EESK uzskata, ka ir jāsaņem dalībvalstu tiesību akti, lai tādējādi izvairītos no grūtībām autoratlīdzības, kas piešķirta par darbu izmantošanu citās dalībvalstīs, pārrobežu pārdalē.

4.3 EESK arī pauž viedokli, ka muzikālas kompozīcijas ar tekstu vajadzētu uzskatīt par vienotiem darbiem, kuru aizsardzības termiņš ir 70 gadi pēc pēdējā autora nāves, jo autortiesību aizsardzības palielināšana ir piemērotāks risinājums nekā aizsardzības termiņa samazināšana, jo šāda pieeja radītu daudzas problēmas.

4.4 EESK tādēļ iesaka pagarināt izpildījumu ierakstu aizsardzības termiņu no 50 līdz 85 gadiem.

4.5 Lai pastiprinātu centienus aizsargāt anonīmus izpildītājus, kas kopumā atsakās no savām autortiesībām ierakstā, saņemot "taisnīgu atlīdzību" vai vienreizēju maksājumu, vajadzētu izstrādāt noteikumus, kas paredzētu, ka producentu pienākums ir atvēlēt vismaz 20 % no to ierakstu pārdošanas ienākumiem, ko viņi vēlas izmantot aizsardzības termiņa pagarinājuma laikā.

4.6 Ņemot vērā minētos mērķus, EESK iesaka izveidot izpildītāju, pirmām kārtām, mazpazīstamu izpildītāju, fondu.

4.7 Atlīdzības pārvaldei un izmaksai vajadzētu būt kolektīvā pārvaldījuma organizāciju kompetencē, kam būtu jāpārvalda tā dēvētās sekundārās tiesības uz atlīdzību. Attiecībā uz šo organizāciju sastāvu un darbību tomēr būtu jānosaka īpaši drošības pasākumi.

4.8 EESK uzskata, ka starp attiecīgajiem izpildītājiem un kolektīvā pārvaldījuma organizācijām principā būtu jānoslēdz līgums, lai nodrošinātu atlīdzības pārvaldes un saņemšanas likumību.

4.9 Šīm organizācijām vajadzētu būt bezpeļņas organizācijām un tām būtu jānodrošina pilnīga pārredzamība atlīdzības iekasēšanas un izmaksāšanas jautājumos. EESK uzskata, ka šīs organizācijas, kas būtu jāveido saskaņā ar katras valsts standartiem un noteikumiem, būtu jāiedala divās kategorijās atkarībā no tā, vai tās pārstāv autorus vai izpildītājus. Komiteja pauž viedokli, ka daudzu šādu dažādas grupas pārstāvošu organizāciju eksistence radītu apjukumu un neapšaubāmi apgrūtinātu pārredzamības nodrošināšanu un kontroli.

4.10 Izpildītāji tomēr gūst ienākumus arī no citiem avotiem. Kolektīvā pārvaldījuma organizācijas tika izveidotas galvenokārt tādēļ, lai pārvaldītu tā dēvētās sekundārās tiesības uz atlīdzību. To trīs galvenie veidi ir šādi: a) taisnīga atlīdzība par raidīšanu un publiskošanu, b) privātās kopēšanas nodevas un c) taisnīga atlīdzība par izpildītājam piederošo iznomāšanas tiesību nodošanu. Neapšaubāmi, ka līdz ar aizsardzības termiņa pagarināšanu no 50 līdz 85 gadiem šie ienākumi palielināsies.

4.11 EESK tomēr pauž bažas, ka ieņēmumi no sekundāriem ienākumu avotiem uzliek pārlietu lielu slogu tiem, kas atbildīgi par maksājumu; šis jautājums principā nav saistīts ar aizsardzības termiņa pagarināšanu. Konkrētāk runājot, Kopienas līmenī ir jāprecizē publiskošanas radio vai televīzijā jēdziens un pēc tam tas jātransponē dalībvalstu tiesību aktos, lai nodrošinātu pienācīgu

izpratni, ka darba atkārtota atskaņošana un raidīšana ir iepriekš apmaksātu publisku izpildījumu raidīšana ar privātu līdzekļu palīdzību.

4.12 EESK uzskata, ka maksa, ko iekasē, lai nodrošinātu taisnīgu atlīdzību par aizsargāta izpildījuma atkārtotu raidīšanu, ir pārlietu liela (it īpaši, ja raidīšanas mērķis nav peļņa) un ir viens no mūzikas pirātisma cēloņiem.

4.13 Turklāt EESK pauž bažas par līdzekļu, ko iegūst no abiem pārejējiem mākslinieku ienākumu avotiem, pārvaldīšanas veidu. Tas ir nozīmīgs jautājums, kas skar visus autoratlīdzības maksātājus. Kā persona, kurai ir tiesības uz iepriekš minētajiem papildu ienākumiem, var būt droša, ka kolektīvās pārvaldes organizācija pienācīgi izmaksās papildu maksājumu, ja šī persona un tās pārstāvis attiecīgajā kolektīvās pārvaldes organizācijā iepriekš nav noslēgusis savstarpēju līgumu?

4.14 Turklāt jānodrošina skaidrība jautājumā par taisnīgu atlīdzību par izpildītājiem piederošo iznomāšanas tiesību nodošanu. EESK uzskata, ka maksājuma apjomam jābūt taisnīgākam no abu pušu proti, gan autortiesību subjektu, gan maksātāju, viedokļa. Turklāt maksājuma apjoms jānosaka proporcionālā veidā, proti, apmēram reizi piecos gados divpusējās kolektīvās sarunās.

4.15 EESK uzskata, ka šādā veidā, kā arī regulējot maksājumus par privātām vajadzībām izmantojamām kopijām (tas īpaši attiecas uz atpūtas nozarē strādājošajiem profesionāļiem, kas kopijas izmanto nevis tikai privātiem, bet citiem mērķiem), pagarinātajā aizsardzības periodā būs iespējams nodrošināt stabilus ienākumus no sekundāriem avotiem, vienlaikus apkarojot mūzikas pirātismu un palielinot ierakstu legālās pārdošanas internetā apjomu.

4.16 EESK uzskata, ka, lai kolektīvās pārvaldes organizācijas jebkādā gadījumā samaksātu attiecīgās summas izpildītājiem, jāizveido papildu fonds, kas darbotos kā garantijas fonds problēmu gadījumā un nodrošinātu, lai izpildītāji saņemtu attiecīgo atlīdzību.

4.17 EESK arī uzskata, ka direktīvā vajadzētu apsvērt dažus papildu pasākumus, lai sasniegtu šā atzinuma mērķus. Izpildītāju un ierakstu producentu savstarpējos skaņu ierakstu līgumos vajadzētu iekļaut noteikumu "izmanto vai zaudē", savukārt līgumos, kas aptver pagarināto laika posmu pēc sākotnējiem 50 gadiem, jāiekļauj princips "visu sākt no nulles". Ja paiet gads pēc pagarinātā aizsardzības perioda beigām, tiesības uz izpildījuma ierakstu un fiksāciju zūd.

4.18 EESK ir pārliecināta, ka galvenā uzmanība jāpievērš to izpildītāju aizsardzībai, kuru darbi ir fiksēti ierakstos, ko producenti nav publiskojuši, jo nav veicis attiecīgas darbības. Tā uzskata, ka ir nepieciešami papildu pasākumi, lai producentu vidū novērstu šādu attieksmi pret izpildītāju darbu; tie varētu būt administratīvi pasākumi vai arī naudas sodi vai sankcijas.

4.19 EESK arī uzskata, ka, ņemot vērā, ka dalībvalstīs ir spēcīgas populāru dziesmu tradīcijas, vajadzētu noteikt īpašu regulējumu šāda veida un citām līdzīgām dziesmām, ko var uzskatīt par dziesmām "bez autora", lai veicinātu to publisku izmantošanu.

4.20 EESK atbalsta 10. pantā minēto norādi uz direktīvas atpakaļejošo spēku attiecībā uz visiem pašreizējiem līgumiem.

4.21 EESK arī atbalsta 10. panta 3. un 6. punktu.

4.22 EESK atbalsta ideju līgumos, kas attiecas uz mākslinieku vai izpildītāju tiesību nodošanu vai cesiju, iekļaut noteikumu par tiesībām aizsardzības pagarinātajā periodā ik gadus saņemt papildu atlīdzību.

4.23 EESK atbalsta viedokli, ka 20 % no ieņēmumiem, ko producenti guvis iepriekšējā gadā pirms minētās atlīdzības izmaksāšanas, ir piemērota summa papildu maksājumam.

4.24 EESK neatbalsta priekšlikumu, kas paredz, ka dalībvalstīs ikgadējās papildu atlīdzības izmaksu regulē kolektīvā pārvaldījuma organizācijas.

4.25 EESK uzskata, ka būtiski ir noslēgt rakstiskus līgumus starp katru izpildītāju un kolektīvās organizācijas pārstāvjiem. Vispirms ir jānoslēdz līgums, un tikai pēc tam organizācijas pārstāvji izpildītāja vārdā var iekasēt atlīdzību. Organizāciju pienākums ir iesniegt ikgadējas atskaites citai atšķirīgai struktūrai, kuras sastāvā ietilpst un producenti, iesniedzot informāciju par to ienākumu pārvaldi, kas gūti papildu atlīdzības veidā aizsardzības pagarinātajā periodā.

4.26 EESK atbalsta 10. pantā iekļauto pārejas noteikumu, kā arī noteikumu par ieraksta izmantošanu attiecīgā mākslinieka vajadzībām.

4.27 EESK tādēļ uzskata, ka ir nepieciešams vienots regulējums, kas paredzētu, ka uz noteiktiem producentiem neattiecas noteikums par 20 % atvēlēšanu, piemēram, ja viņu ikgadējie ienākumi nepārsniedz 2 miljonus *euro*. Neapšaubāmi, ik gadus būtu jāveic producentu darbības pārbaude, lai noteiktu, kuri no viņiem iekļaujas šajā kategorijā.

4.28 EESK pauž bažas, ka gadījumā, ja nebūs noteikumu par maksāšanas veidiem, maksāšanas čekiem, maksājumu kontroli, organizāciju iespējamo bankrotu, gadījumiem, kad tiesību subjekti, kam pienākas atlīdzība, mirst vai atsakās no savām tiesībām, kā arī noteikumu par līgumiem starp attiecīgajiem tiesību subjektiem un kolektīvās pārvaldes organizācijām, šo organizāciju kontroli un daudziem citiem juridiskiem jautājumiem (it īpaši jautājumā par 20 % papildu atlīdzības pārvaldi un izmaksu), līdz ar šīs direktīvas pieņemšanu radīsies lielākas problēmas tās īstenošanā un jautājums par vienlīdzīgu apstākļu nodrošināšanu populāriem un mazpazīstamiem izpildītājiem patiesi netiks atrisināts.

4.29 Šo problēmu var atrisināt ne tikai pagarinot aizsardzības periodu, bet arī rūpīgi izstrādājot līgumus, iekļaujot "izmanto vai zaudē" noteikumu. EESK uzskata, ka noteikumi, ar kuru palīdzību var izvairīties no ierakstu bloķēšanas 50 gadu garumā, jāpieņem vienlaikus ar direktīvas grozījumiem. Pirms grozījumu pārņemšanas dalībvalstu tiesību aktos ir būtiski izstrādāt papildu noteikumus, it īpaši jautājumā par atlīdzības, kas pienākas attiecīgajiem tiesību subjektiem, maksāšanas veidiem.

4.30 EESK uzskata, ka, lai izvairītos no vispārinājumiem un dažādām interpretācijām, ir jāprecizē jēdziens "ieraksta publicēšana". Turklāt ir jārisina jautājums par gadījumiem, kad ierakstus vienlaikus publisko divi dažādi mākslinieki, galvenokārt sesijas mūziķi, kas nav nodevuši savas tiesības attiecīgajam producentam (raidīšana plašsaziņas līdzekļos, skaņdarbu mēģinājumi konkursiem vai to raidīšana internetā).

Briselē, 2009. gada 14. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Mario SEPI